

համար, ու որոնք են աղէկները, ևն:

Բ. Կենդանիներ պահել ուղողը կիմանայ թէ եզ կով ոչխար ու ասոնց նման ընտանի անասուններ, նրմանապէս հաւ բադ սագ աղաւնի և ուրիշ թռչունները, կամ թէ մեղուն ու շերամը ինչպէս պէտք է դարմանել, շատցնել, գիրցնել ու լացնել: Եւ թէ փաստակար կենդանիները, ճգիներն ու թրթուրները ինչ հնարքով պէտք է ջարդել:

Գ. Կիւղական ճարտարապետութեամբ ալ կըսորվի թէ ինչպէս շինելու է գեղի ու մշակութեան համար շինուածքներն որ աւելի դիմացկուն՝ օգտակար ու հանգիստ ըլլան. ինչպէս ցորենի՝ յարդի ու խոտի շտեմարանները, գինի՝ ձէթ պահելու տեղուանքը, եղ հանելու գործարանները, և այլն:

Իրաւ է որ գետնի վրայ աշխատողը գեղացիներն ու վարձուորները պիտի ըլլան. բայց ինչպէս առաջ ալ ըսինք, աշխատանքին հոգի տուող ու պտղաբեր ընողը գետնին տէրն է. թէ որ ինքը սէր չձգէ աս արհեստիս, ու անձամբ գործաւորներուն գլուխը չըկենայ, քիչ պտուղ կըքաղէ իր ծախքէն ու ակնկալութենէն:

Եւ խօսքերէս կիմացուի որ երկրագործութեան արհեստը երկու մաս ունի. տեսական և գործնական: Տեսական մասը տերանց համար է. իսկ գործնականը գեղացոց և աշխատողաց համար: Տեսականին գործն է դիտել, քննել, փորձել, ու տեսակ տեսակ հնարքներ մտածել՝ երկրագործութիւնը կատարելագործելու համար, և աշխատաւորներուն սորվեցնելու դիւրին և օգտակար ճամբան: Իսկ գործնականը կըլլայ ի գործ դնելով երկրագործութեան հարկաւոր եղած աշխատանքները. ոչ տեսականը առանց գործնականի, և ոչ ալ գործնականը առանց տեսականի օգտակար կրնան ըլլալ:

ՏՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Սեղանի համար յիշատակի դեղ:

ԻՆՏԱՆԻ մեղուն, իշամեղուն կամ պիծակը մարդուս միտը խայթելով շատ կըցաւցնեն, բայց փաս մը չեն ըներ՝ թէ որ շատը մէկէն կամ մարմնոյն աւելի զգայուն տեղերը չիխայթեն:

Եղած է որ ոմանք ջուր խմելու ատեննին գաւաթին մէջի եղած պիծակն ալ մէկտեղ կըլլեր են, որ կուրորդնին խածնելով խրդրէր քիչերէնք. ասանկ փորձանքի ատեն պէտք է մէկէն բժիշկ կանչել որ պէտք եղած դարմաններն ընէ: Իսկ երբոր խայթութեամբ թեթեւ կերպով եղած է, դիւրին ու պարզ դեղը աս է: Արով հետեւ ընտանի մեղուն իրեն խայթողը սովորաբար խայթած տեղը կըթողու, աս խայթողը դուրս չհանած՝ պէտք է գնդասեղի (դօփուլի) գլխովը քիչ մը անուշադրի ոգիք (նըշատըր րուհու), կամ թէ որ ասիկայ չգտնուի՝ քիչ մը սապոնի ջուր կամ մոխիրջուր կամ կիրի (քիրէճի) ջուր, կամ աղջուր և կամ բւեկնի խէթ (թիւրէմէնթին) դնել խայթութեամբ տեղին վրայ, և որչափ որ կարելի է ներս ընել դեղը: Իսկ մեղունին խայթողը մէկէն պէտք չէ դուրս քաշել, չէ նէ վերքը շուտ մը կըգոցուի, ու քըսած ջուրը վերքին մէջ չկընար մըտնել ու թոյնին (զէհիրին) ուժը կըտրել: Հասկա քիչ մը ատենէն ետքը հանելու է, ան ալ եղունգով կիմացելով (ճըմպըզով), ու շիտակ բըւնած դուրս քաշելու է: Սեղանին խայթողը դուրս հանելէն ետքը, պէտք է կտաւի մը կտոր աղջուրի մէջ թաթխել ու վերքին վրայ դնել, և ամենէն չըլլի կամ չբերել, չէ նէ աւելի կուռի խայթութեամբ տեղը: Երբ որ մեղունները շատ տեղ խայթեն, ան ատեն պէտք է նոյն գործողու-

Թիւնը ամէն մէկ վերքին վրայ զատ զատ ընել :

Պիծակը և իշամեղուն իրենց խայթոցը մտին մէջ չեն Թողուր . անոր համար մէկ պիծակ մը կրնայ այլևայլ տեղ խածնել . բայց նոյնպէս ընելու է դեղը , Թէպէտ և շատ օգուտ մը չըլլար . ու ժամէ մը ետքը պէտք է քիչ մը պատրոյկ (Թիֆթիկ) աղջուրի մէջ հինգ վայրկեանը մէյմը Թաթխել ու խայթուածին վրայ դնել : (Ը) Կէ որ երկար քչէ ցաւը , ու խայթուած տեղերը սաստիկ ուռին , պէտք է խիւս (լափա) շինել հացի միջուկով ու կաթով , կամ եփած հազարով (մարուլով) , կամ մածունով , ու վրան դնել որ տաքութիւնը և ցաւը կառնեն ու կըզովացնեն :

(Ը) Կէ որ մէկը անանկ տեղ մը գլտնուի՝ որ չկարենայ մէկէն աս դարմաններս ընել , կրնայ որ և իցէ համեմերու կամ անուշահոտ բոյսերու ջրովը շփել խայթուած տեղերը , ինչպէս են ծոթրին , կաքաւախոտ (քէքլիք օթու) , անանուխ (նանէ) , բալասան , լաւանտայ , ռոզմարին (պիպերինէ) , և այլն : (Ը) Կէ որ աս բոյսերը չոր ըլլան , պէտք է քիչ մը Թրջել ու անանկ շփել վերքը :

Բայց Թէ որ խայթուածները շատ ըլլան ու տղոց մարմնոյն վրայ , որ կազմուածքնին տկար ու փափուկ ըլլալով՝ շատ կընեղին , պէտք չէ անհոգ կենալ բժիշկ կանչելու , չէ նէ կրնայ ետքը գէշի երթալ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ղենովացի :

(Ը) Կէ եւրոպացի ազգ մը չկայ որ Վրիստոսի 1200 Թուականէն ետեայնչափ մեծ անուն ունեցած ըլլայ արեւելք՝ իր խելքին , ուժին , վաճառականութեանը ու ամուր շինուածքներուն համար , ինչպէս Ղենովացիք , որ տաճկերէն ճիւղիկը կըսուին : Նոս

դրածնիս իրենց մայրաքաղաքին՝ այսինքն Ղենովային պատկերն է : Վրիկայ աշխարհիս հին ու երեւելի քաղաքներէն մէկն է , ու հիմա 80,000 բնակիչ ունի : Վերքը ծովեզերեայ ու շատ գեղեցիկ ըլլալուն համար՝ Վտալացիք Կոյալապ (սոփէլապ) ածականը տուեր են անոր : Փողոցները բոլոր քարայատակ ու մաքուր են , մանաւանդ գլխաւորները , որ Վոր փողոց ու փողոց Պալպեայ կըսուին : Շատ փառաւոր պալատներէն զատ՝ հասարակ ժողովրդեան տներն ալ համեմատ ու վայելուչ են : Խիստ սիրուն կերեւան հեռուէն տներուն վերայի բարձր ձեմեղիքները . վասն զի շատը ծաղկոյններով ու նարնջի ծառերով զարդարուած են : Սեծագործ ու խիստ հարուստ են եկեղեցիները , մանաւանդ սուրբ աւրենաիոս անունով մայր եկեղեցին՝ գոթացի ճարտարապետութեամբ շինած , և ներսէն ու դրսէն գոյնզգոյն քարերով զարդարուած : Իշատակելու արժանի են նաև հիւանդանոցներն ու աղքատանոցները , որոնցմէ մէկը մեծաշէն ու գեղեցիկ է , ու մէջը 1500 աղքատ կայ ամէն հասակէ՝ որ զանազան արուեստներու հետ կըլլան իրենց հացը գտնելու համար : Շատ անուանի է մեծ քարաշէն կամուրջը որ երկու լեռները կըմիացնէ իրարու . դարձեալ զինարանը և ուրիշ հասարակաց շէնքերը : Շատ երեւելի դործարաններ ալ ունի Ղենովան՝ կերպասի , դիպակի , ու խիստ ծաղկած է անտեղի ոսկեգործութեան ու ծաղիկ շինելու արհեստը :

Ղենովացիք իրենց հնութեամբը խիստ երեւելի են : Վրիստոսէ շատ տարի առաջ կարքեդոնացիք վաճառականութե մէջ ասոնց Թշնամի ըլլալով՝ այրեցին Ղենովա քաղաքը իրենց հնութեան յիշատակարաններուն հետ մէկտեղ . բայց Ղենովացիք հռոմայեցւոց պաշտպանութեան տակ կը մտնելով նորէն շինեցին քաղաքնին : Աւերորդ դարուն Ղենովացիք